

IN DE STRAFCEL: “U heeft geen keuze, en daarom leg ik u deze straf op”

Die morgen, tijdens het luchten tussen acht en negen, had ik nog gesproken met een vrouw die het gras op de kleine luchtplaats stond aan te harken. We hoorden een gekerm en gejammer, een huilen dat onze haren te berge deed rijzen. Het was afkomstig uit de luchtkooi van de isolatie afdeling, bovenin, op de tweede verdieping van ‘gebouw X’. Het was in één woord akelig om te horen, door merg en been ging de wanhoop, het gillen.

De vrouw met wie ik sprak was wel eens op die afdeling geweest. “Het is vreselijk, ik moet er wel eens schoonmaken. Daar wil je echt niet terecht komen.”

Ze huiverde, schudde haar hoofd. “Psychische marteling,”

In de dagen ervoor had ik reeds ervaren hoe angstig de vrouwen waren. Voor ‘rapport’, en vooral: voor ‘de iso’.

“Ik hou me koest, ik heb in al die tijd nog geen rapport gehad, gelukkig.” Eenmaal hoorde ik in een cel tegenover mij een vrouw flippen, kennelijk was er iets gebeurd. De bewaker leek door het deurluik met haar te praten: “Je moet rustig worden, anders ga je naar de iso,” had ik hem herhaaldelijk horen zeggen.

Nu wilden ze me overplaatsen van de inkomstenafdeling naar een afdeling boven. Maar ik vertikte het om naar een tweepersoonscel te gaan. Daar ben ik principieel op tegen, het is barbaars, gewoonweg barbaars om twee mensen die elkaar niet kennen te dwingen met elkaar in een klein hok te gaan zitten.

Toen ze waren gekomen met die blauwe plastic zak en de woorden “Inpakken, je gaat naar boven” had ik al gezegd dat ik zou weigeren, en ik wist al wat de sanctie zou zijn en ja, inderdaad: “Dan ga je naar de iso”, zo werd gewaarschuwd, en “Denk er nog maar eens over”.

Ik had het niet verwacht vandaag. Ik had verwacht die middag nog met de inkomsten afdeling te luchten en mijn vriendin te bellen en te vertellen dat alles goed met mij ging. Ik had helemaal geen overplaatsing meer verwacht, maar daar was het, nu kwam het erop aan, en ik dacht aan die ene vrouw op de afdeling die had gezegd: “Als ze me naar boven op een afdeling plaatsen, in een tweepersoonscel, kom ik daarna weer beneden; op de psychiatrische afdeling!”

En óf ik er over heb nagedacht, en het vooruitzicht van ‘de iso’ kwam extra hard aan, doordat ik die vrouw dezelfde morgen zo deerniswekkend en angstaanjagend had horen jammeren. *Straks zit ik naast haar, straks zit ik ook in de iso, of anders moet ik zwichten.* Van dat soort gedachten. Maar ik was vastberaden, ook al was het een beslissing te nemen tussen twee kwaden. Een onmogelijke beslissing. Pure afpersing. Maar ik zou het niet pikken. Dan moesten ze dat maar doen, wat ze wilden doen. En hoe langer ik erover nadacht, hoe rustiger ik werd. Stond ik aanvankelijk nog helemaal strak van de spanning – *godverdomme, vanmiddag zit ik in de iso!* – onrustig naar buiten kijkend, wachtend op het moment dat die deur zou opengaan en ik daadwerkelijk moest gaan zeggen dat ik het toch echt vertikte, nu leek het moment te naderen en één ding was zeker: ik wilde me niet gewonnen geven. Niet zonder slag of stoot. Nu zou het monster van de bajes zijn tanden gaan laten zien. Het zou niet langer slechts wat spelen met zijn prooi, nee, nu zou hij toehappen, zijn tanden erin zetten, ongenadig, zonder enige aarzelings.

Telkens wanneer ik een sleutelbos hoorde rammelen, schrok ik. Maar ik zou de strijd aangaan. Een strijd, die er niet alleen eentje zou zijn met de bajes autoriteiten, maar vooral ook met mezelf, want dit wist ik: mijn eigen angst en onzekerheid zouden daar straks mijn grootste vijanden zijn.

Het was een kwestie van tijd, voor die deur weer open zou gaan, en daar stond hij weer, de bewaker die de blauwe zak had gebracht. Het was luchttijd. “Luchten?” vroeg ik, in de hoop dat de overplaatsing tot ná het luchten zou duren, in de hoop dat ik nog even iemand kon bellen en te waarschuwen voor wat komen ging. Om te zeggen “Ze gaan me zo in de iso gooien,”

“Nee, je gaat nu naar boven,” zei hij, “dan luchten jullie daar straks met die afdeling,”
Verdomme!

De bewaker deed alsof hij die morgen niets gehoord had en ik stelde hem onomwonden de vraag: “Twee persoonscel?” en hij gaf het al even onomwonden antwoord: “Ja,”.

Weer verdomme! Dat werd niet meer luchten, niet meer bellen dus.

“Dat doe ik niet, ik weiger. Ik vind het barbaars,”

Zo. Dat was gezegd.

“Dan ga je naar de iso en dan gaan wij je brengen,”

Hij sloot de deur.

Het duurde niet lang voor hij terugkwam. Ditmaal was er een man in burgerkleding bij, die ik niet eerder gezien had. De man zei niets. Hij keek alleen maar naar me.

“Weet je het zeker?” vroeg de bewaker.

“Ik doe het niet.”

“Ik zeg je nu rapport aan, en vraag het nog één keer, ga je mee naar boven?”

“Nee,”

“Dan krijg je van mij nu rapport en brengen we je zo naar de isoleer,”

Ik haalde mijn schouders op. Te zeggen viel er niets meer. Hij deelde mee dat het voor vier dagen zou zijn. Nogmaals haalde ik mijn schouders op, en zei alleen nog dat ik in beklag zou gaan. Op dat moment gebeurde er verder nog niets. De deur ging weer dicht.

Niet veel later ging de deur opnieuw open. Een vrouw kwam binnen en kwam tegenover mij staan. De bewaker en de man in burger bleven in de deuropening. De vrouw stelde zich voor als de unit-directeur.

“Dus u weigert?”

“Ik vertik het!”

“U heeft geen keuze. Dat wordt dan vier dagen strafcel,” deelde zij koeltjes mede.

“Dat wil ik op papier en ik ga in beklag,” zei ik rustig. Maar van binnen bereikte mijn bloed bijkans het kookpunt. Ik was eigenlijk simpelweg kwaad, en vroeg me af wat de volgende stap zou zijn. Ze verliet de cel en weer ging de deur dicht. Nu zouden ze straks toch echt gaan komen om het door hen aangekondigde uit te gaan voeren. Mijn hele lijf kwam in verzet, maar het zou geen zin hebben om te gaan worstelen. Niemand zou er getuige van zijn. Ik zou bont en blauw in de iso terecht komen, totaal over de rooie, en mijn woede zou er geen kant op kunnen. Nee, ik kon beter kalm blijven en geen krimp geven: zo kregen ze niet wat ze wilden. Dat beest, dat bajesbeest, is een bloedhond: het geniet van angst en hapt dan extra hard toe.

Het duurde niet lang meer voor ze terug kwamen. “We gaan je naar de iso brengen,” zei de bewaker. Direct stapte de man in burger de cel in en deed een handboei om mijn rechterhand, trok mijn arm naar achter en greep de linker. Terwijl hij dat deed besloot ik dat ik niet zou gaan jammeren, zeker niet smeken, zelfs niet me verzetten of vechten. Ze moesten maar doen. Ik ging geen krimp geven. Mijn handen werden op mijn rug geboeid. Het deed pijn in mijn rechterschouder, een kwetsuur van de arrestatie de week ervoor. Ik bleef kalm. Ik zou met opgeheven hoofd gaan, geen woord eraan verspillen, mijn eigen waardigheid, die ze hiermee

en alles dat volgen zou, af zouden willen nemen, was wel het laatste dat ze zouden krijgen. Nee, dat nooit.

De cel uit, over de afdeling, vastgehouden door de man in burger, begeleid door de bewaker en nog twee bewaaksters, het gebouw uit. Een meisje dat ik wel gezien had tijdens luchten, maar dat niet op de inkomsten afdeling zat, stond buiten. Zou ze het begrepen hebben? Ik verwachtte naar de afdeling in hetzelfde gebouw te worden gebracht, waar ik die vrouw had horen gillen.

“We gaan naar Zuid 1”, zei de man in burger resoluut. Dat klonk zo onontkoombaar als “We gaan naar de hel,” of beter gezegd “Jij gaat naar de hel,”. Maar het zei me niets. Iso is iso. Hoe dan ook, het was niet in gebouw X, maar rechtdoor, weg van X. Door een hek, door nog een hek, door een deur, een poort in een muur, nog een eind lopen, zo werd ik opgebracht door het viertal - voelde me opgelaten, mijn benen zwaar - door een gebouw, met een lange hal, door een aantal gangen, tot we aankwamen in een hal met donkergrijze celdeuren. Direct werd doorgelopen één van de cellen in en de man in burger zette me met mijn gezicht tegen de muur.

“Je moet je uitkleden,”

Ik zei blijkbaar niet snel genoeg iets.

“Ga je je zelf uitkleden?” drong hij aan, met een toon van ongeduld in zijn stem. Hij hield de boeien vast en wachtte op mijn antwoord. Ik begreep het, wat hij wilde: ik moest eerst ‘ja’ zeggen, anders gingen die boeien niet los. Ik zei daarom ja en hij zei: “Dán maak ik nu de boeien los,”.

De twee bewaakster bleven met mij achter in de cel.

Zo traag mogelijk begon ik met uitkleden. Eerst de kanariegele sweater, een afzichtelijk ding, mij ter beschikking gesteld door de bajes, met een opgenaaid “P.I. Overijssel, locatie Zwolle”, omdat een trui van mezelf niet mee naar binnen had gemogen, die leek teveel op die van de bewakers. Toen mijn T-shirt, mijn schoenen en broek. Het moest in een grijze kist die op de grond al klaar stond. Ik wist het wel; alles moest uit, maar besloot te doen alsof ik geen idee had, zodat ze alles moesten gaan zeggen. Een spelletje rekken. En dus gingen ze het zeggen, dat het hemd ook uit moest. En ja, de onderbroek ook. En voor de tweede maal die dag – ik had die ochtend bezoek gehad – moest een ‘visitatie’ plaatsvinden, die steevast eindigt met het naakt en met gespreide benen drie keer hurken om te controleren of je niets in je vagina hebt verstoppt. Tot slot nog onder mijn voetzolen kijken. Wat ze daar dachten te vinden?

Daarna wezen ze op het bed dat op de grond lag. Daarop lag wat wit goed. Het bovenste werd ik geacht aan te trekken. Ik had het juist gepakt toen de bewaker even de deur opende en een stapeltje WC papier de cel in wierp. Hij zag mij even naakt, of net niet, ik hield het hemd voor mijn borsten.

Bij het aantrekken bleek het een vormeloos stevig katoenen hemd, zonder mouwen, dat tot net boven mijn knieën reikte. Bij wijze van onderbroek werd een wit rolletje aangegeven. Dit ontvouwd hebbende, kwam een groot wit papieren ding met drie gaten erin tevoorschijn. Elastiek rond de gaten.

Nu was alles klaar wat hen betrof, en ze maakten aanstalten om mij daar zo te laten.

“Ik wil de beslissing zwart op wit. Ik wil in beklag.” begon ik, voor de deur dicht ging.

“De beslissing krijg je nog,”

“Ik wil pen en papier om mijn beklag te schrijven,”

“De eerste vierentwintig uur krijg je helemaal NIETS!” riep één van de twee bewaaksters en sloot de deur.

Koud! Het was er ontzettend koud. Alsof iemand in een kaal hok opsluiten met alleen maar een katoenen hemd aan niet genoeg was; het moest er blijkbaar ook nog koud zijn. “Tuchten zul je!”, zeker. Ik wreef mezelf warm, keek om me heen. Twee bekers water naast de roestvrijstalen toiletpot, zo een die in politiecellen ook standaard is.

Tegen het plafond, naast de deur, zag ik dat een camera hing. Een ‘bolletje’. Zaten ze nog te kijken ook? Mijn voorgangers hadden er natgemaakt WC papier naar gegooid, dat er nog omheen kleefde, tegen de muur, tegen het plafond. Maar de camera was onaangeroerd gebleven of bewakers hadden het er weer afgehaald. Zouden de daders daar nog een flinke afstraffing voor hebben gekregen? En zo ja, wat dan, want kan het nog erger dan dit? Wat konden ze nog meer afnemen? Ze zouden er vast wat op verzinnen. Ik hoorde nog de woorden “De eerste vierentwintig uur krijg je niets”. Ja, zo was het ‘spel’: geven en weer afnemen, belonen en straffen. Misselijkmakend. Zou ik me iets van die camera moeten aantrekken? Wilde ik me erover opwinden? Nee, ik verrekte het. Ik zou stoïcijns blijven. Stik maar. Kijk maar. Veel plezier.

In een andere cel ging een man helemaal uit zijn dak. Hij bonkte en bonsde en riep en schreeuwde: onophoudelijk. Er werd niet op gereageerd. Dan zou het geen isolatie meer zijn. Hoe lang zou hij daar al zitten, om zo aan het doordraaien te zijn? Zo gek zouden ze me niet krijgen.

Ik moest iets aan de kou doen allereerst. Er was maar één remedie tegen: lopen. In de muur naast de deur, boven de toiletpot, zaten wat knoppen. Eén was voor intercom. Vier anderen voor radio. Muziek terwijl u wandelt. Ik zou alle middelen aanwenden om hier niet te gaan zitten malen, en om in beweging te blijven. Ik probeerde de radiozenders één voor één uit. Eentje was een station dat de hele tijd rockmuziek draaide, en dat ik kende. Zo hard mogelijk aanzetten! Maar dat ging niet. Het bleef heel zacht. Maar het was tenminste iets. En ik begon te lopen. Flink de pas erin. De paden op de lanen in...

Het was een langwerpige cel en ik gebruikte de lengte ervan om te lopen. Heen en weer. Tussen deur en raam. Er zat een raam in, ja. Een rond raam. Boven mijn hoofd. Doorsnede ongeveer vijftig centimeter. Vijf donkergrijze tralies aan de buitenkant in de lengte ervoor. Ik trok me even aan het zwarte raamkozijn op, - mijn ogen kwamen net boven de rand - zag alleen een stuk muur en wat daken, en liet mezelf weer zakken. Teruglopen naar de deur. Terug naar het raam. Maar zo ging ik me een gekooid dier voelen. Nee. Dat wilde ik niet. Ik deed wat rek-, strek- en evenwichtsoefeningen die ik mezelf in de politiecel al had aangewend. Besloot toen om rondjes te gaan lopen. Ook om gek van te worden. In elk geval bleef ik zo een beetje warm, ondanks de koude tegels onder mijn blote voeten. Ik sloeg me warm met mijn armen. Wreef mezelf warm met mijn handen. Koud, koud, koud! Op het bed lag nog iets wits van een zwaar katoen. Het was een deken. Zou die warm zijn? Maar als ik zou gaan zitten of liggen met die deken om, dan was ik verloren. Geen beweging meer, dan zou ik verstijven, dan zou ik daar maar zitten of liggen, da's geen goed begin. Blijven lopen.

Ik besloot het getal acht te gaan lopen. In de lengte. Eerst in de breedte van de ene hoek naar de andere, dan diagonaal oversteken, dan weer in de breedte van de ene hoek naar de andere, weer diagonaal oversteken en zodoende het eerste diagonaal kruisen, en dan weer overnieuw. Daar moest ik tenminste bij blijven nadenken en de beweging was mooi rond. Steeds sneller liep ik. Acht na acht na acht na acht, sloeg en wreef mezelf warm, deed de oefeningen tussendoor.

In de holle ruimte, die zo'n drie meter hoog moest zijn, overstemden mijn voetstappen, als ik te hard liep, de radio. Dan liep ik weer wat langzamer en luisterde aandachtig naar de muziek, maar ongemerkt ging ik weer sneller lopen, hoorde mijn voetstappen stampen, de man verderop bonzen en bonken en roepen en er was niets verder, helemaal niets, en mijn voetzolen gingen zeer doen en ik dacht aan de vrouwen die ik ontmoet had in Kamp Zeist, en ik dacht aan de oorzaak van dat ik vastzat in de eerste plaats, de niet betaalde boetes en waarvoor die waren, en was dit het wel waard, verdomme ja, het moest het wel waard zijn, want die vrouwen in Kamp Zeist was een vele malen erger lot beschoren om zo onschuldig opgesloten te worden en voor zo een lange tijd, die deze dagen in het niets deed vallen, en daar was het toch allemaal om begonnen, al die actie, en het kon niet anders dan dat het verzet ook binnen de muren door moest gaan!

En ik liep "Eén acht voor Muna. Eén acht voor Ha-Ajan. Eén acht voor Fatima. Eén acht voor Oe-Chè. Eén acht voor Munzida. Eén acht voor Ikram." En weer overnieuw. "Eén acht voor Muna,..." In de cel verderop bonsde en bonkte en lawaaide de man en voor de rest was er niemand in de buurt.

Het lopen maakte me een beetje warm, maar ook moe. Ik had de voorgaande nacht al slecht geslapen. Had me druk liggen maken over een rechtszaak waar ik nog naar toe moest. "Zou het vonnis er gelijk maar achteraan geplakt kunnen worden?" had ik me af liggen vragen. Nu was het maar de vraag of ze me daar nog heen gingen brengen. Nu wist niet eens iemand waarom ik niet meer belde vandaag. Nu wist niemand buiten dat ik in de iso zat. Zouden ze zich zorgen maken? Ik moest die gedachten uitbannen. Ik kon er toch niets aan doen.

Overmacht.

Ik liep wat langzamer, dacht aan Angélique, een dakloze vrouw die ook op de inkomsten afdeling zat. Ze had twee dagen terug 'rapport' gekregen. Deze morgen had ik haar na het luchten nog even gesproken, haar cel grensde aan de kleine luchtplaats, en ik had daarvoor een waarschuwing gekregen: het mocht niet. Maar ze zat daar al twee dagen alleen, dus was ik naar haar raam toegelopen, toen ik haar daar zag, had haar aangesproken door haar openstaande zijraampje met het rooster ervoor. Ze had verteld dat haar de TV was afgenomen en wat er was gebeurd. "Ik verveel me rot!" had ik haar de voorgaande avond nog horen roepen. Haar 'rapport', dat afzondering op eigen cel voor twee dagen tot gevolg had, zou vandaag om twaalf uur afgelopen zijn. Ik zou haar vanmiddag nog bij het luchten weer hebben gezien, maar dat was nu niet meer doorgegaan. Zou ze weten waar ik was? Niemand durft iets te vragen in die klote bajes. Niemand! Als je aan een ander vraagt: "Weet jij wat er met die of die aan de hand is? Ik heb haar niet gezien bij het luchten vandaag. Heeft ze rapport en waarom?" wordt er angstig gereageerd, op zijn minst voorzichtig. De boodschap is: bemoei je nergens mee, vraag niks, hou je mond, wacht af, doe niks. Laat staan dat je iemand aanspreekt, die rapport heeft. Je zou zelf wel eens rapport kunnen krijgen! En nu zat ik hier, in de iso, en mijn voeten deden zo'n pijn dat ik besloot om toch maar even te gaan zitten, op de deken, op het matras.

Moe. Ik zat op de deken, om niet meteen aan de kou toe te willen geven sloeg ik hem nog niet om, en luisterde naar de zacht spelende radio en de bonzende man. De hele omgeving was verder werkelijk volkomen verlaten. Hoe lang wilde ik het lopen nog volhouden? Wanneer ik te vroeg me in de deken zou rollen, zou ik te vroeg slapen. Dan zou ik midden in de nacht wakker worden. Mijn dag- en nachtritme zouden volkomen verstoord raken. Het was november en het werd vroeg donker, laat licht, de dagen werden korter en het kon dus knap desoriënterend worden. De enige manier om niet in de war te raken was dan ook: mezelf een ritme opleggen. IJzeren zelfdiscipline. Dat zou sowieso de enige manier zijn om de iso te 'overleven', zelfs al zou het niet al te lang duren.. ik heb de pest aan lethargie. Dus stond ik na

een tijdje weer op, liep weer geruime tijd achtjes, ging dan weer zitten wanneer mijn voeten moe en pijnlijk werden, stond dan weer op, liep weer een tijd lang achten, af en toe swingend op een lekker nummer op de radio, half hangend soms tegen de muur bij de toiletpot met mijn oor tegen de muur, waar het geluid van de radio uit het kleine intercom speakertje kwam, meeneuriënd, dan weer doorlopend, stampend de pas erin zettend soms, enzovoorts. Zo zou de dag wel om gaan. Had ik een boswandeling gemaakt, dan was ik heel ver gekomen! Tenslotte ging ik weer zitten en sloeg de deken om, even uitrusten.

Nu wilde ik weten hoe groot die cel was. Op de vloer lagen vierkante donkerblauwe, een beetje gespikkelde tegels. Ik schatte hun grootte. Zou het tien centimeter zijn? Vijftien? Ik hield het op het laatste. In de lengte, van de muur met de deur tot de muur met het ronde raam, telde ik zesentwintig hele en aan elke uiterste kant een halve tegel. Ik rekende. Kwam op 2.60 plus 1.30 m = 3.90, plus nog eens twee bijna halve tegels, ongeveer één in totaal dus maar iets minder toch, dan moest het vier meter zijn. De breedte schatte ik aan de hand van het matras, dat een meter of twee zou zijn, op twee. Dat was dus twee bij vier grofweg. Ongeveer in de lengte een meter langer dan de gemiddelde politiecel. Zo. De rekensom had me weer even bezig gehouden. Ik sloot voor een tijdje mijn ogen, zo moe.

Nu gebeurde er ineens iets, na een tijdje. Van de deur ging het onderste, langwerpige luik open. (Dat soort luiken zie je volgens mij alleen in isoleercellen. De deur heeft dan twee luiken aan de buitenkant, aan de binnenkant zat er gepantserd glas voor. De bovenste is op ooghoogte, een vierkant luik. Het onderste begint direct daaronder, is net zo smal, maar loopt helemaal door tot onder kniehoogte. Geen idee waarom zo'n extra luik er zit. Misschien omdat mensen hier op een matras op de vloer kunnen liggen, of net voor de deur? Er mag hen die over ons waken in elk geval niets ontgaan!)

Door het langwerpige luik, achter dat glas, zag ik nu het gezicht van een bewaker, en hij zei iets, waarvan ik niets verstond. Ik liep ernaar toe.

Of ik wat brood wilde, en koffie. Tjonge. Dat 'niets krijgen' ging in elk geval niet over eten en drinken. "Ik ben vegetarisch!" riep ik. En dat ik koffie wilde, zwart met suiker. Het luik ging weer dicht. Het duurde een tijdje voor hij terugkwam. Ik kreeg zomaar ineens twee dubbele boterhammen op een wit kartonnen bordje, en twee kartonnen bekertjes met koffie door de deuropening aangereikt. Deur weer dicht. Koffie! Warmte! Ik ging zitten en hield het bekertje tegen mijn borst. Maar waarom twee? Waren ze zo gul, of zat er iets anders achter? Kon het zijn dat ze er liever twee ineens gaven, dan nu één en later nog eens eentje, hetgeen op politiebureaus nogal eens wordt gedaan; ontbijt, met koffie of thee, halverwege de ochtend nog eens koffie of thee, middageten, dan weer halverwege de middag thee, dan weer avondeten, en dan 's avonds nog eens enzoverder...

Het kon niet anders zijn dan dat dit doelbewust werd gedaan zodat er zo min mogelijk momenten van contact zouden ontstaan. Waarom geef je iemand twee bekers koffie ineens? Ik kon het niet anders verklaren dan dat. Wat zou anders de hele point zijn van zoiets als isolatie? Ik grinnikte eventjes, ik dacht "Zolang ik nog kan luisteren naar goeie rockmuziek en er koffie wordt gebracht, kan ik dit wel een tijdje volhouden, mevrouw de unit-directeur! Dit wordt een krachtmeting tussen u en mij, tussen uw macht en mijn wilskracht, en we zullen nog wel eens zien wie er wint!"

Het was einde van de middag nu, en ik peuzelde het brood zo langzaam mogelijk op, dronk er de koffie bij. Tenslotte liep ik nog eens wat, deed nog wat oefeningen, ging dan weer zitten, en herhaalde dit, tot ik tenslotte zo moe was dat ik toch maar gerold in de deken op het matras ging liggen. Buiten was het allang donker. Het raam spiegelde nu, waardoor naar buiten

kijken niet meer ging, een verleiding die bleef, ook al viel er niets te zien. Het licht binnen leek alleen maar feller. Het kwam van boven de deur. Ik liet de radio nog aan.

Nog eenmaal kwam die avond een bewaker. Erg spraakzaam was hij niet. Hij gaf me thee. Halverwege de avond. Ik had het niet moeten drinken. Kreeg er maagzuur van. Het zou een lange nacht worden.

Na verloop van tijd besloot ik de radio uit te zetten, in een poging om te slapen. Maar vreemd genoeg, de bonkende en roepende man was zowaar stil geworden, hoorde ik ergens nog geluid vandaan komen, dat ik niet kon definiëren. Was het een radio die aanstond? Het kon niet uit een cel komen, want daar kon het niet hard genoeg voor. Het licht bleef aan. Ik begroef mijn hoofd in de deken, hield deze zo dicht mogelijk tegen me aan, en kreeg het wat warmer. Maar mijn maag deed pijn, en dat licht, en dat geluid. Doodmoe, en toch niet slapen kunnen. Tenslotte verdween het geluid. Maar het licht niet. Tergend! Ik had er in een politiecel ook al eens een lange en zware nacht door beleefd. Dat felle licht! Zou dat elke nacht zo blijven, dan moest ik er nú wat op verzinnen om ook dát te negeren, te trotseren, om niet de om kleine gunsten bedelende gevangene in de strafcel te worden, nee dát nooit! Maar al deed ik mijn ogen dicht, het licht scheen door mijn oogleden, al deed ik de witte deken over mijn hoofd, ook die hield het licht niet tegen. Dan legde ik mijn arm over mijn ogen, maar dat lag weer zo rottig. Ene arm. Andere arm. Op mijn linkerzijde liggen. Op mijn rechterzijde liggen. Dan eens helemaal in elkaar gekruld gaan liggen. Ook niks! Wat wilde ik dat de morgen kwam!

En de morgen kwam. Heel veel later pas. Ik zag het licht worden achter het ronde raam. En ik wachtte. En wachtte. En wachtte. Nog veel te vroeg om op te staan. Waarom zou ik de dag zo vroeg beginnen, terwijl hij toch niets brengen zou? Niets nieuws in elk geval. Of zou vandaag de beslissing aan mij uitgereikt worden? Dan had ik iets te doen. Dan zou ik een reden hebben om weer te vragen om pen en papier, en ik zou net zo lang aan hun kop zeuren tot ik het kreeg. En dan, tenslotte, zou ik het beklag kunnen gaan schrijven. Ik zou het extra lang maken, en uitvoerig beargumenteren;

Hoe schandalig het is dat twee mensen die elkaar niet kennen gedwongen kunnen worden om met elkaar in een kleine cel op elkaars lip te gaan zitten. Dat ik nog niet eens met degene van wie ik het meeste houd zo opgesloten zou willen worden! Amerikaanse toestanden zijn dat!

Hoe barbaars het is om zover te willen gaan om mij ertoe te willen dwingen door je reinste chantage met dit pressiemiddel, de isoleercel, te plegen. Dat het onmenselijk is, dat het moet worden afgeschaft. Ja, dat eigenlijk alles moet worden afgeschaft dat ertoe dient om mensen klein te maken, tot niets te reduceren dan volgzame geketende slaafjes, die 'ja directeur, nee directeur' braaf en gewillig zich alles laten welgevallen, en dat straf en beloning van niemand een beter mens zullen maken. Hooguit zou mijn kennismaking met dit alles van mij een beter mens maken volgens mijn éigen definitie, maar vast niet zoals justitie dat zou wensen. Het maakt de rebellie in mij sterker! Het maakt mijn wilskracht groter. What doesn't kill me, makes me stronger! Dit alles zou mij niet verslaan maar mij tot een groter antagonist van deze staat, die mensen zonder omzien deporteert en opsluit, maken! En die staat, die kon mij hier nu houden, maar niet voor altijd. En wat wilde zij dan voor resultaat zien?

Ja, ik zou schrijven en schrijven tot hun geduld met mij op zou raken. Ik zou er uitgebreid de tijd voor nemen om het beklag te schrijven. Dat kon wel eens een hele dag gaan duren. En dan zou ik het op mijn dooie gemak netjes overschrijven, want anders zou de beklagcommissie

mijn hanenpoten nooit kunnen lezen! Ja, dát zou ik doen. Als de beslissing kwam. Maar wat zou ik nú doen, nu ze niet reageerden op de intercom en ik wilde vragen of ze die plee wilden doorspoelen? Hoe lang gingen ze me in de stank van mijn eigen stront laten zitten? Wat een lucht! Wás er eigenlijk wel iemand daar, waar die bel van ze ging? Maar ja, toch, er was iemand. “Er komt zo iemand aan,” zei de vrouwenstem. Waarvandaan dan? Hoever moesten ze lopen om die WC door te spoelen? Van ver, getuige de tijd die het duurde! Van heel ver! Het duurde, en duurde en ik kroop weer onder de deken.

Tenslotte hoorde ik voetstappen en stemmen in de gang. Er werd wat heen en weer gelopen en hé...! - de deur ging open.

“Wil je douchen?” Dat ritueel kende ik. Zelfde als op politiebureaus. Natuurlijk wilde ik dat, alles dat de sleur kan doorbreken zou ik aangrijpen.

“Ja. En kan die WC doorgespoeld?!”

Zowaar!

De bewaker die het vroeg was een oudere man. Een jongere collega van hem zette, terwijl ik naar de douche liep, een volgend bordje brood en twee bekers koffie in de cel, en ik stond daar, in de gang, met de mij aangereikte handdoek, zeep, en tandenborstel in mijn handen.

Hmmm, koffie!

“Ik pak even een beker koffie mee tijdens het douchen,” kondigde ik aan, en liep brutaalweg de cel weer in om de koffie te pakken. De oudere bewaker liet het toe. “Klop maar als je klaar bent,” zei hij kalmpjes toen ik met de koffie terug de doucheruimte in was gelopen.

In geen tijden was een douche zo lekker! Wat een warmte! Ik laafde me er uitgebreid aan. De heerlijke warme waterstralen over mijn lijf. Dronk er de koffie bij, poetste mijn tanden daarna en douchte koud af, om mijn lichaam weer op die koude cel voor te bereiden. Intussen waren er geluiden op de gang. Kennelijk waren ze ook met andere mensen bezig. Ik wilde hun douche niet te lang op zich laten wachten, was duidelijk degene bij wie ze begonnen waren, dus droogde af en trok het katoenen hemd weer aan. De papieren onderbroek zag er vies uit. Ik klopte.

“Heb je een schone onderbroek voor me?”.

Ik hoorde de ouwe. “Moment,”

Even later kwam hij en reikte me weer zo’n rolletje aan. Ik trok het aan, haalde diep adem - tweede dag – en klopte.

De ouwe deed open. Ik liep langzaam, keek om me heen. Nu zag ik dat naast de cellen blocnotes hingen. Daarop stond met rode viltstift geschreven: naam en celnummer (van de afdeling waar je vandaan kwam). Dat laatste was bij mij geworden: X2 – 31B. Daarheen hadden ze me dus willen verhuizen. De toevoeging ‘B’ duidde op een tweepersoonscel. “Wil je roken?” vroeg de ouwe nu. Nog een bekend ritueel. Vragen of je roken wilt, terwijl bedoeld wordt: luchten. “Nee, maar wel luchten,” merkte ik dus op. “Tien minuten,” zei hij en ik meende een licht vragende toon te bespeuren in zijn ‘tien minuten’.

“Nou, ’t mag van mij ook wel langer zijn, eh.. dertig minuten?” probeerde ik.

“We zullen zien,” zei hij.

“Wel veel te koud zo!” begon ik nu, wijzend op het enkele hemd dat ik aanhad. Hij bekeek mij. “Ik zal even sokken voor je pakken,” zei hij nu, en kwam terug met twee blauwe sportsokken. Het waren lange, ze kwamen tot mijn knieën. “Trek je eigen schoenen maar aan,”.

De grijze kist stond naast de deur van de cel waarin ze me gestopt hadden. Cel nr. 3 was het, zo bleek uit het gele bord ernaast. Hoeveel zouden er meer zijn?

Nu begeleidde hij mij in de richting van waar kennelijk luchtkooien waren. Daar hing een kapstok met dikke jassen. “Trek maar zo’n ‘duffelse’ jas aan, we moeten niet hebben dat mensen hier een longontsteking oplopen,”

Even later stond ik in de luchtkooi. Kon het nóg deprimerender? Het regende. Maar dat was het erge niet. Boven mijn hoofd: tralies. Aan het einde van de luchtkooi, met aan weerszijden muren, niet breder dan een meter of drie, een staand traliewerk. Daarachter: een smal strookje gras. Uitzicht: een muur, met daartegen betongaas, waarlangs klimop zich een weg naar boven baande. Het staande traliewerk aan het einde vergrootte het gevoel van opsluiting alleen maar. Weten en voelen en horen, haast proeven, dat daarbuiten iets is, waar je niet bij kunt. Tastbaar haast, je hoeft je handen maar door de tralies heen te steken. En daarbuiten, daar waren vogels, die ik kon horen, die kreten slaakten of tjilpten. Ergens anders was het geluid hoorbaar van mannen die op een luchtplaats waren, die uitgelaten naar elkaar riepen, dingen die ik niet kon verstaan, want zo ver weg was het wel. En in de lucht was de geur van de frisse novembermorgen, kil, maar aanlokkelijk.

Ik liep weer weg van het traliewerk aan het einde van de luchtkooi. Liep hier nu mijn achten, bleef tenslotte bij de muren staan. In het baksteen was door anderen turven gekrast en de nog somberder stemmende duur van het verblijf van sommigen:

naam ... 21 dagen iso.

naam ... 40 dagen iso. Tien maal zo lang als hetgeen de unit-directeur mij had opgelegd!

Een half uur werd het niet. Hoe lang of kort wèl, geen idee. Tenslotte was het dezelfde ouwe, die me weer naar binnen kwam halen. Jas ophangen. Schoenen uit. Ik hield de sokken aan. Zou het me lukken om iets te winnen? Het aanhouden van de sokken? Het matras moest ik vervangen door ‘zitelementen’. Ik zag ze klaarstaan.

“Matras moet daarheen,” werd gewezen. Toen de ‘zitelementen’ erin. Drie in totaal. Het waren vierkante dingen, twee grotere, één kleine, met van binnen schuimrubber, en van buiten hetzelfde soort materiaal als hetgeen ook om het matras heen zat. Nu werd er op de deken gewezen.

“Moet die er óók uit?” protesteerde ik. “Het is hartstikke koud daarbinnen! Moet je zien wat ik aan heb!?” De ouwe aarzelde, keek mij onderzoekend aan, en leek naar zijn collega te blikken voor goedkeuring.

“Is het zó koud?”

“Ja! Ontzettend!”

“Vooruit dan maar. Hou die sokken dan ook maar aan,”

Dát was alvast binnen! Eén paar sokken rijker in mijn blitse iso outfit én het behoud van de deken. De deur sloot zich weer achter mij. Ik drukte meteen weer op knop twee van de radio keuze, in de hoop dat ze niets aan de zenders hadden veranderd. Nee. Ik keek naar de veranderde situatie in de cel.

Er waren bekers water bij gezet. Geen bed meer, maar ‘zitelementen’. Het vervangen van het matras door de ‘zitelementen’ leek me aanvankelijk het beroerdste dat me kon overkomen, maar ik besloot het om te draaien. Het was juist fantastisch! De cel zag er anders uit nu! En ik kon die dingen op verschillende plaatsen gaan neerzetten de hele dag. Dat gaf wat te doen! En ik kon er eentje onder het raam neerzetten en erop gaan staan en wat langer naar buiten kijken dan de korte snelle blik wanneer ik me eraan optrok. Van twee, één grote en de kleine, kon ik zelfs een soort bankje maken, mét rugleuning! Ik plaatste mijn bankje op de plek waar het bed deels had gelegen. Met de rug tegen de muur met het raam, uitziend op de deur. Ik wil altijd de deur kunnen zien, dan heb ik het idee dat ik veiliger ben, dan zie ik ze aankomen.

Ik nam plaats op mijn zetel. Ja, het was pure winst aan het begin van deze tweede dag. Voor eventjes tevreden met het behaalde succes zat ik daar, de deken om me heen, en begon aan het brood en het nog niet helemaal afgekoelde bekertje koffie dat er nog stond.

De cel was nog altijd even koud. Ik aarzelde om in beweging te komen, had buikpijn, de aankondiging van ongesteldheid. Ook dat nog. Maar bewegen moest van mezelf. Ik moest baas over eigen geest blijven, baas over eigen beweging. Als ik het liet dicteren door de omstandigheden, hadden zij gewonnen, die de dienst uit willen maken. Natuurlijk maakten zij de dienst uit. Natuurlijk leek dit alles volkomen hopeloos, een vooraf verloren zaak. Maar om het niet voor altijd zo te laten zijn en te accepteren, zonder enige vorm van kritiek of verzet, had ik het zover laten komen dat ik hier zat. Had iemand eerder geprobeerd deze strijd van de Nederlandse bajesautoriteiten te winnen? Niet zover ik wist. Vooralsnog ging het nog maar om een paar dagen, misschien meer indien er nog een ander vonnis achteraan geplakt zou worden? Wat zou er gebeuren ná die vier dagen? Zouden ze dan zeggen, ach mevrouw, u heeft het zo dapper volgehouden, hier heeft u uw zin. Vast niet! Een volgende stap zou er zijn, en die zou geen mindere of gelijke aan deze zijn, nee, die zou de meerdere van deze zijn. Zoals de wachters in Franz Kafka's "Voor De Wet", zouden ze alleen maar groter en indrukwekkender worden. Ik kon in dat licht - of die schaduw? - alleen maar sterker worden en ze weerstaan. Hoeveel mensen hebben erger doorgemaakt? Hoeveel mensen begonnen aan een strijd die niet te winnen leek? Zoveel! Nelson Mandela, Mahatma Gandhi, om er een paar te noemen, waarmee ik mezelf nooit zou willen vergelijken, noch met hun persoon, noch met hun situatie, maar toch. Er zijn tijden geweest dat niemand in de strijd waaraan zij begonnen, geloofde. Zij geloofden er zelf in, en dat was voldoende. Mandela heeft daarvoor jarenlange isolatie doorstaan. Daar zou dit alles niets bij zijn, al zou het die veertig dagen duren die in de muur van de luchtkooi gekrast stonden, dan nóg was het niets. En ik stond op, vastberaden, en begon weer te lopen. "Eén acht voor Muna. Eén acht voor Ha-Ajan. Eén acht voor Fatima. Eén acht voor Oe-Chè. Eén acht voor Munzida. Eén acht voor Ikram." en opnieuw, en opnieuw, en opnieuw, en buiten het raam was niemand te zien, en op de gang was niemand te horen, zelfs de man en zijn gebons niet. Zou hij er nog zijn?

Het antwoord liet niet lang op zich wachten. Ja, hij was er nog. En er moest nóg iemand zijn, want ik had twee andere cellen gezien met blocnotes met namen erop. Wat zou die doen om de tijd voorbij te laten gaan? Zou hij ook lopen, net als ik? De hele tijd zitten en liggen? Sommige mensen huilen de hele tijd zachtjes, andere zitten zo onder de medicijnen dat ze amper merken dat ze bestaan, laat staan waar. Maar ik liep, dus ik bestond en ik wist ook waar. En de bonkende man maakte lawaai, misschien niet eens uit protest of uit wanhoop, misschien alleen maar omdat het ook iets te doen was. Hij leek zijn hele cel te gebruiken, want het klonk niet steeds hetzelfde. De ene keer holler en metaliger, dat moest de deur zijn, dan weer in gradaties van dofheid, verder weg of dichterbij, de muren, misschien het gepantserd glas van zijn ronde raam met de vijf tralies ervoor. En hij riep en hij schreeuwde nu ook weer. Met een beetje fantasie gebruikte hij zijn cel als drumkit en brulde hij erbij als de zanger van een death metal band.

De taken van de bewakers zaten er op, zij waren weer verdwenen. Geen voetstappen meer. Geen stemmen. Geen sleutelgerammel. Acht na acht na acht.

Die middag brachten ze warm eten. De bekende magnetron maaltijd. Eentje met kip. "Ik ben vegetarisch!" riep ik direct weer.

"We hebben niks anders!"

De dag dat ik in de iso was gekomen – deze leek al langer geleden dan hij in werkelijkheid was – had ik in 'mijn eigen' cel ook al zo'n maaltijd gekregen die niet vegetarisch was. Deze

had ik links laten liggen. In plaats daarvan had ik brood gegeten. Wat een gedonder met dat eten! Maar ik wilde wèl wat anders dan nóg meer brood. Dus at ik de aardappelen en de groenten, alweer zo langzaam mogelijk, en opende het vakje met de kip niet. Bij het eten waren vier verfomfaaide weekbladen in de cel gegooid. Dat is dus wat je mag hebben na vierentwintig uur. Vier exemplaren van een bekend roddelblad, ervan uitgaande dat dát is, waar een vrouw behoefte aan heeft. Glossy covers die al helemaal vergaan zijn, met verhalen over het koningshuis en bekende Nederlanders, al het soort shit dat ik zelfs na een wéék iso nog niet lezen zal! Wat een mind control die ze proberen uit te oefenen! Ik sloeg ze nog niet eens open! En opnieuw vertikte ik het om me tot die bedelende gevangene te laten reduceren, die in plaats van de Privé, liever iets anders wil. De Nieuwe Revu van twee jaar geleden misschien? Nee, ook niet goed! Maxima en Prins Willem Alexander staarden me aan vanaf de cover. Ik legde ze naast de toiletpot, hoewel ik WC papier genoeg had, maar het was een statement op zich. Door de plee met het koningshuis, ik veeg mijn kont met jullie af, stelletje omhooggevallen verwende trollen!

Dan maar weer in beweging blijven. Ik merkte dat ik er meer moeite mee kreeg daarin voldoening te vinden, maar zou daar niet in mogen toegeven. Het was alles dat ik had. Het was dat, of stilzitten met die deken om. Dat ik nu sokken aan had, scheelde wel iets tegen de kou, en het verbaasde me nog steeds hoe relatief eenvoudig ik erin geslaagd was die sokken te kunnen behouden. Had die ouwe medelijden omdat ik een vrouw was? Zaten hier wel vaker vrouwen of normaliter alleen mannen? Had ik daar even gebedeld? Een beetje misschien. Bah. Maar ze liepen lekker en ze zaten goed en na een tijdje besloot ik daad bij woord te voegen en de ‘zitelementen’ waarop ik zat, wanneer ik niet liep of oefeningen deed, en waarvan ik een stoel gemaakt had door ze tegen elkaar aan te schuiven, op een andere plaats neer te zetten! In de andere hoek naast de deur.

Waow! Ander uitzicht! Nu keek ik niet uit op de deur, maar op het raam. Nu scheen het licht dat van boven de deur kwam niet in mijn gezicht, waar ik bijkans scheel van werd, maar zag ik de grijze lucht achter het raam. Ik keek ernaar, keek even weg, en verdomme, nét gemist: vloog daar nu een vogel voorbij? Er was beweging buiten! Een vogel, die zomaar in mijn zicht kwam! Wat was het? Een meeuw? Een duif? Een Vlaamse gaai? Een ekster, merel of toch een hersenschim? Snel stond ik op, sprong op het ‘zitelement’ dat ik onder het raam had gezet, en tuurde uit het raam.

Een tijd lang tuurde ik uit het raam. Geen vogel meer te zien. Het ‘zitelement’ onder mij zakte in onder mijn voeten. Geen vogel meer. Ik ging weer zitten naast de deur. Bleef kijken naar het raam, om een volgende vogel niet te missen, maar er kwam er geen meer. En zo duurde de middag voort, lopen, wachten op een vogel, lopen, ... tot mijn advocaat kwam. Het was de ouwe, die de deur opendeed en het advocatenbezoek mededeelde.

Het was einde van de middag nu. Erg lang kon zijn bezoek niet duren, maar een welkome afwisseling was het zeker, en het begon met: “Weet je waar ik zit?”

“Ja, op de vrouwenafdeling toch?”

“Nee! In de iso!”

“Wát?!”

Ik deed hem het hele verhaal uit de doeken. Hij krabbelde het allemaal op.

“En nóg steeds heb ik die beslissing niet!”

“Ik ga wel voor je in beklag, schandalig dit,”

Voor ik naar de advocatenbezoekkamer was gebracht had ik mijn eigen kleren aan mogen trekken. Ik had expres dat witte hemd aangelaten onder de gele trui. “Dit is alles dat ik aan

heb daar en 't is koud!" Ook dat noteerde hij. We hadden het over de zaak van de volgende dag.

"Ik hoop dat ze je naar de rechtbank brengen, dat 't goed gaat nu je hier zit," zei hij. En we bespraken de juridische details, en hoe hij mijn procesverklaring - die in de cel waar ik had gezeten was achtergebleven - in handen zou krijgen, aangezien aan mij niets zou worden verstrekt, en dat we hoopten dat ik aanwezig kon zijn.

"Dat scheelt ook weer een dag iso," grijnsde hij.

Nu ik weer terugkwam op de iso afdeling, keek ik goed om me heen. Acht cellen waren er. "Wil je nog luchten?" vroeg de ouwe.

"Uiteraard!"

Ik wist de kapstok nog te vinden en stond snel buiten. In mijn nabijheid hadden de bewakers blijkbaar ook een deur waar ze naar buiten konden. Ik hoorde hun stemmen, net niet verstaanbaar. Een soort gemurmel.

Hangen bij de tralies aan het einde van de kooi. Somber stemmende krassen in de muur lezen, die allemaal op hetzelfde neer kwamen: de duur van het verblijf in de strafcel.

Dat was het dan weer. De ouwe en zijn collega leidden me terug naar de cel, hadden besloten alles gelijk maar in één keer te doen wat ze zo aan het einde van de middag als ritueel hadden; de 'zitelementen' eruit halen, het matras er weer in, brood op een bordje, koffie erbij, niet mee bemoeien verder.

Ik bleef buiten de deur staan. Nam een beslissing. Namelijk om ze te zeggen dat ik het licht uit wilde hebben die nacht.

"Is het de bedoeling dat het licht aanblijft?"

De jongere speelde met de lichtknop. "Het grote licht, bedoel je?"

"JA! Dat bleef aan vannacht! Nergens voor nodig. Ik ben niet gevaarlijk, er is niks met me aan de hand, ik zit hier alleen maar omdat ik tweepersoonscel heb geweigerd,"

De ouwe keek ervan op, fronste zijn wenkbrauwen. De jonge zei: "Het kán uit," en demonstreerde dat. "Er blijft wel nachtlucht aan,"

"Dat zou fijn zijn," zei ik koeltjes, om niet te hoeven prijsgeven hoezeer ik had geworsteld die nacht met dat licht, "als dat grote licht uitgaat,"

De ouwe: "D'r was hier eerder ook eens een jongen, die had ook geweigerd om met een ander op cel te gaan,"

Ik greep zijn opmerking aan om meer te weten te komen.

"En toen?"

"Die had net als jij vier dagen gekregen, en daarna, toen hadden ze een leuke jongen uitgezocht die wel bij hem paste, om bij op cel te zitten,"

"En wat deed hij?"

"Nou ja, dat heeft hij toen gedaan. Hij kon ook niet anders,"

Even aarzelde hij.

"Want als hij weer zou weigeren, zou hij vervolgens veertien dagen iso krijgen,"

Zo ging dat dus. Zo gaat dat dus. Eerst vier. Dan veertien.

"Veertien is het maximum toch?" vroeg ik nu.

De jongere bewaker stond wat aarzelend bij de deur, klaar om deze achter mij dicht te doen. Maar ik bleef in de gang staan. Dit was nou wel een mooie gelegenheid om de door de unit-directeur gewenste 'isolatie' te doorbreken!

De ouwe knikte op mijn vraag.

"Hoe kan het dan dat er op de luchtplaats staat: Éénentwintig dagen? Veertig dagen?"

"Ja, die hebben een maatregel, dat kan verlengd worden zolang ze een gevaar zijn voor zichzelf of voor anderen, da's wat anders. Jij hebt straf. Straf is maximaal veertien dagen," zo legde hij uit.

Juist ja. Straf maximaal veertien dagen. Maar ze leggen hem doodleuk steeds opnieuw op. Zo kun je ook wel aan een veelvoud van veertien dagen komen als ‘straf’. Ze hoeven alleen maar telkens een nieuwe reden voor het opleggen ervan uit te lokken! In dit geval: telkens opnieuw zeggen: je moet naar een tweepersoonscel, of anders.... Dat zou er niet rooskleurig uitzien indien ik hier nog langer moest. Om koude rillingen van te krijgen!

“Maar het is niet zo erg hoor, die tweepersoonscel, heel veel jongens vinden het gezellig, leggen ze een kaartje samen ’s avonds,” ging de ouwe nu uit eigen beweging door, “Ik heb met succes zes koppeltjes gemaakt,”

Koppeltjes gemaakt? Sinds wanneer doen bewakers aan relatiebemiddeling? “Dat kan je wel zeggen,” begon ik, “Maar je maakt mij niet wijs dat het altijd lukt, dat jij kunt bepalen wie er bij elkaar passen,”

“Nee, het gaat ook wel mis, ja,” erkende hij.

“Het moet niet gedwongen worden,” stelde ik nu “Dit is gewoon chantage,”

“Ja, maar dat komt uit Den Haag, hè,”

Allicht.

“Ik ben er ook niet zo voor hoor, maar als je naar het buitenland kijkt, valt het hier nog mee, het kan allemaal veel erger,”

“Dat het ergens anders erger is, betekent nog niet dat we het hier dan ook maar slechter moeten hebben,”

“Ja, dat is ook weer waar,”

De jongere bewaker leek ongeduldig te worden. Zou de ouwe zijn boekje te buiten gaan?

Vast!

“Nou, ze kunnen me wat,” begon ik nu, “Ik weiger mooi nog een keer, als het erop aan komt!”

“Ja, dan blijf je dus hier,”

“Ik heb nog steeds die beslissing niet op papier,”

“Die zal dan nog wel komen,”

Gelukkig zou mijn advocaat vast aan het beklag beginnen. Vier dagen, dan veertien...Poeh!

Dan zou ik vast nog eens een forse boom met die ouwe op kunnen zetten, dacht ik.

Maar voor nu was het afgelopen met het gesprek. Snel troggelde ik nog maandverband van ze af, met het oog op mijn naderend maandelijks ongemak. Daarvoor moest de ouwe, die ik nu “Bram” hoorde noemen door de jongere, nog flink zoeken in een kast. Hij kwam na enige tijd terug met twee stuks. Vrouwen waren hier wis en waarachtig zeldzame bezoekers, zo bleek hieruit. Tot slot deed “Bram” de deur weer achter me dicht. Hoeveel tijd buiten de cel had ik in totaal gewonnen? Advocatenbezoek en luchten meegerekend? Een half uur? Drie kwartier? Ha!

Vier dagen. Dan veertien dagen. Ik dacht erover tijdens het eten van mijn brood, nu zittend op het matras. Als verdomme alle gevangenen die tweepersoonscel zouden weigeren... Dan hadden ze het nooit in kunnen voeren daar in Den Haag. Dan had die Donner dat mooi op zijn buik kunnen schrijven! Dan zouden ze net zoveel strafcellen als er tweepersoonscellen waren moeten bijbouwen om het af te dwingen! Veel te duur! En dan zou de helft van de totale ‘capaciteit’, zoals dat in justitie jargon heet, permanent leeg staan! Ga dát maar eens uitleggen aan de brave burger, als op de centen kijkend politicus op de post van justitie! Het hele strafrecht systeem zou binnen no-time failliet gaan! De macht van het getal! Wég met al die cellen en muren en tralies en deuren en sleutels, goddomme!!

Maar nee. Hoeveel makkelijker is het om het spel gedwee mee te spelen. Zelfs de meeste gevangenen lijken het wel min of meer logisch te vinden dat ze voor het een of ander worden gestraft. Hadden ze het maar niet moeten doen. Maar als ik aan de vrouwen dacht, die ik had

gesproken op de vrouwenafdeling, dan zag ik alleen maar arme drommels, die gewoon hulp nodig hadden, geen bajes. Integendeel! Vooral geen bajes! Geen geld, geen dak boven je hoofd en overleven moeten? Antwoord van de staat: opsluiten maar.

Zes weken voor een flesje wijn van één euro dertig, gepikt door een dakloze vrouw in een supermarkt. “Het maakt niet uit hoeveel het waard is wat je steelt,” had ze gezegd. “Waarom jat je dan niet gelijk een goeie fles champagne, als je toch bezig bent, dat is het risico dan tenminste nog een beetje waard!”. Ze had erom gelachen, toen ik dat zei. Maar nu zat ze dus wéér vast, voor de zoveelste keer, zoals de meeste vrouwen op die vrouwenafdeling in X, die elkaar begroetten met “Ben jij er ook weer?”

Gewillig, nietig, onderdanig ondergaan ze steeds weer de rituelen van justitie. “Het is nu eenmaal zo”. Hoe zou dat ooit doorbroken kunnen worden? Hoe zou je ook maar één vrouw ertoe kunnen bewegen om iets niet te accepteren, zoals de ‘ophokplicht’: twee op een cel? De ‘versobering’ van regimes, waardoor er zoveel tijd ‘achter de deur’ moet worden doorgebracht, zelfs al zonder rapport. Geen mens die er wat aan heeft, behalve de minister die het volk gerust en tevreden wil stellen, om een volgende keer herkozen te kunnen worden. Zou ik een persoonlijke strijd voeren, om het zelf te winnen, dan kon dit een lange en harde strijd worden met als inzet mijn eigen mentale gezondheid en tegelijk mijn waardigheid, mijn trots. Zou ik die strijd kunnen winnen? Was er enige kans op dat ik dát zou kunnen winnen? En zo ja, hoe lang zou het duren voor ik die gewonnen had? Hoe lang zou een directeur doorgaan met telkens weer veertien dagen iso op te leggen voor de weigering om in een tweepersoonscel te gaan zitten? Hoe vaak? Hoe lang? Hoe vaak? Hoe lang? David tegen Goliath. De muis tegen de kat. Moest ik me dat allemaal wel afvragen? Daar was het nu dan wel te laat voor!

Ik keek om me heen. Er waren momenten dat ik het helemaal zat was, maar daar gaf ik niet aan toe. Ze bleven van korte duur. Er waren momenten dat ik me zo sterk voelde als het staal van de deur. Die koesterde ik. Het kon ook allemaal erger, zoals “Bram” had gezegd. Had hij toch nog ergens gelijk in. En ik wist het zeker, omdat het allemaal zo veel erger kon, en een mens juist in moeilijke omstandigheden in staat is om zijn grootste kracht aan te boren: hoe zwaar het ook zou worden, ik moest en zou het aankunnen. Velen gingen mij in extremere omstandigheden voor en deden meer dan alleen overleven. Een extra veertien dagen, als het erop aankwam. Moest ik me daar al op voorbereiden? In elk geval wist ik het vast. Ik kon het zien aankomen, overvallen zou het me niet. Maar voorbereiden... hoe dan?

Zachtjes speelde de radio. Af en toe kwam een nummer voorbij dat ik heel zacht meezong, om het niet te overstemmen. Ik had nog muziek. Ik was nog niet woest of wanhopig geworden. Ik bevond me in de luxe positie niet ziek, verslaafd, of gewond te zijn, of nog erger: “illegaal”, want dan doen ze dus echt helemaal waar ze zin in hebben! En ik had een paar dingen voor elkaar gekregen: sokken, de deken overdag, maandverband, een bewaker tot een gesprek verleid. Always look at the bright side of life!

Het nam niet weg dat het koud was in die cel. Nog steeds! Ik moest blijven lopen. Misschien maar goed ook, dat het niet warm was. Te warm zou het lopen weer moeilijk maken, en het doen van de oefeningen, ik zou maar lopen zweten en het benauwd krijgen in dat hok. Dat zou ook allemaal maar niks zijn. Ik moest de avond plannen. Ik was nog meer moe dan de dag ervoor, door het licht die nacht. Dat licht moest uit straks. Hoe ging ik het voor elkaar krijgen, dat ze dat ook daadwerkelijk deden? Die morgen waren ze ook niet vlot geweest met het reageren op de intercom, dus hoeveel tijd zou er zitten tussen het vragen en het gedaan krijgen? Hoe laat wilde ik gaan slapen? Ze zouden nog een keer met thee komen, net als de

voorgaande avond. Vast en zeker. Dat soort dingen heeft een vast routine. Dat leek me een goed moment om de bewaker met de thee te vragen: Wil je het licht uitdoen? Zelfs al wilde ik nog niet slapen. Hij zou daar zijn, op dat moment. Daarna zou de afdeling weer verlaten zijn. Totaal verlaten.

Met moeite hield ik al die uren mijn ogen open, om niet té vroeg in slaap te vallen, om dan veel te vroeg weer wakker te worden. Het felle licht maakte mijn ogen extra moe. Wat nu als die bewaker met de thee het niet wilde doen, als het een andere was, die zich aan één of andere regel wenste te houden, want wat nu werkelijk regel was of niet, wat nu afhing van het humeur van de bewaking of van de willekeur van een afdelingshoofd, ik had geen idee! Zo eenvoudig konden ze je onderwerpen aan alle grillen van het bajesbeest dat de greep kon verstevigen of verslappen, een likje geven of bijten. Zo overgeleverd voelde ik me, meer dan ooit. Nergens op kunnen rekenen, er altijd vanuit gaan dat iets dat gegeven of gegund is, elk moment weer kan worden afgenomen, dat is de regel, dat is de wet, dat is het recht van de sterkste.

Maar ik had geluk, of mazzel, ik weet het niet. De bewaker kwam met de thee en deed op mijn vragen het grote licht uit. De radio liet ik aan en ik ging in het nachtlucht onder de deken liggen luisteren naar de muziek. Ik weet niet hoeveel later het was toen ik de radio uit deed. Eindelijk slapen. Echt slapen.

Maar ook nu niet. Uitgerekend nu koos de bonzende man voor het geven van alweer een concert van zijn lawaai serenade, en toen hij na enige tijd niet meer te horen was, hoorde ik stemmen op de gang. Pratende bewakers. Had ik hun gesprek kunnen volgen, dan had ik vast met mijn oor tegen de deur nog wat interessante zaken af kunnen luisteren, maar nee, het was enkel storend. Nu wilde IK rust, na al die tijd dat zij de afdeling telkens verlieten en ons in onze cellen lieten voor wat wij waren, ons compleet en volledig negerend, NU moesten zij zonodig staan kwebbelen in die gang, de rotzakken, en op een heel andere manier ons bestaan, onze aanwezigheid volkomen ontkennen. Nee, een mens is niets in de isoleercel, helemaal niets is hij of zij, lucht, verloren, een rat in kooi in laboratorium, waarnaar gekeken wordt om te zien of hij nog beweegt, en die te eten krijgt alleen maar vanwege het simpele feit dat hij nog ergens voor nodig is! Het is DE verklaring waarom mensen zonder papieren in deportatiebajessen het in 'de iso' nog veel slechter treffen vaak, het is DE verklaring waarom ze het sowieso veel slechter treffen: zij zijn het ultieme wegwerpartikel, het land uit. Maar verwacht justitie, verwacht de bajesdirecteur dan werkelijk nog zoiets als 'resocialisatie' van mij en anderen binnen deze verrotte muren? Barst maar! Maar ik zou niet boos worden, me niet opwinden, had ik mezelf voorgenomen. Niet in de iso. Hoe makkelijk zou ik het ze maken dan, om me nog verder de grond in te trappen. Oh nee! Ik trachtte het gepraat van de bewakers in de gang te negeren, zoals zij mij negeerden. De slaap vatte ik pas werkelijk toen zij verdwenen waren.

Een nacht geslapen, zonder telkens te draaien, wakker te worden, lastig te liggen. Maar het was nog donker buiten. Ik stak mijn hoofd weer tussen de dekens, en herinnerde mij een songtekst, waarin voorkwam: "If I'm not here, then it's not there". Zo was het. Ik was er nog even niet. Dan was die cel er ook niet. Zouden ze me naar mijn rechtszaak brengen vandaag? Ik verwachtte een stevig vonnis.

Dag drie in de iso, of een tripje naar de rechtbank. Als ik mocht kiezen...

Tenslotte, dat moest uren later zijn, stak ik mijn hoofd weer boven de dekens. Wat ik zag was een schitterend schouwspel van licht: het silhouet van het raam, de ronding met de vijf

verticale strepen, stond in felle zonnestralen op de deur geprojecteerd. Mooi weer vandaag! .. maar ja.

Maar toch! Ik stond direct op, het kon niet vroeg meer zijn. Ik keek van een paar meter afstand naar het raam, zag dat de zon net boven een dak ergens was uitgekomen. Dáár was dus het oosten! 'Mijn' raam was op het oosten. Wat een schitterend gezicht, die zon. Een prachtige dag voor een lange wandeling! ...In elk geval voor een trip naar de rechtbank. Maar waarom waren ze dan nog niet gekomen?

Het ging mis, ik wist het. Het ging helemaal mis. Ongedurig nu, begon ik achten te lopen. Waar bleven ze? Was het nog vroeger dan ik dacht? Ik drukte op de knop voor radio. Gelukkig. Nog steeds dezelfde zender.

Het was nog niet te laat, bedacht ik. De rechtszaak was pas 's middags. Het kon nog. Of het ging mis. Zouden ze 't al weten buiten, dat ik hier zat, in de iso? Wist iemand het al? Waarom ik niet meer had gebeld?

Die dag werd ik alsnog naar de rechtszaak gebracht. Het vonnis viel mee. Daarna weer terug. Terug naar de iso. Daar lag, aan het einde van de derde dag en dus rijkelijk laat, de beslissing van de unit-directeur, zwart op wit:

“...dat u heden, na door mij te zijn gehoord, de volgende straf is opgelegd: 4 dagen opsluiting in een strafcel. Ingang: datum – tijd / Einde: datum – tijd.”

Daarop volgde de motivatie. Een motivatie, die mij, gezeten in het hemd, op het matras, deed glimlachen, zelfs schaterlachen, mezelf op de dijbenen kletsen van plezier, ja, voor het eerst zoveel geluid deed maken dat een andere gevangene in een andere strafcel mij had kunnen horen, terwijl ik het telkens weer las, het was het mooiste compliment dat een bajesdirecteur mij kon geven:

“Met dit gedrag verstoort u de gang van zaken in de inrichting en volgt u een aanwijzing van personeel niet soepel op, derhalve leg ik u deze straf op.”

Deze keer had de directeur pech, en ik geluk. Ik zou 'ontslagen' worden. Niet alleen uit de iso, maar helemaal. Mijn tijd zat erop. Toen ik er werd uitgehaald, zat de papieren onderbroek onder het menstruatiebloed, het ding kon gewoon nooit goed genoeg blijven zitten om een maandverband op zijn plek te houden.

Opgelucht verruilde ik het papieren vod voor de onderbroek die ik had aangehad toen ik hier aangekomen was en tot uitkleden gedwongen, en liet een andere bewaker zich ditmaal rot zoeken naar maandverband met de woorden “Je collega Bram kon het wèl vinden!” en zei dat ik zonder zulks toch moeilijk weg kon gaan. Nog eenmaal liep ik terug in die cel die morgen, om de beslissing van de directeur, waarnaar ik zo luid lachend had gekeken, telkens weer lezend “*verstoort u de gang van zaken*”, en die nog naast het matras lag, te pakken.

Wat een nare bedompte lucht hing er. De lucht van een gekooide, die af en toe even eruit wordt gelaten, diens zweet en de geur van de pleepot die nooit meteen wordt doorgetrokken. De lucht die ik, toen ik erin zat, niet eens meer rook.

Voor ik de afdeling verliet, keek ik om me heen. Ik had de man die zo bonsde de avond ervoor al niet meer gehoord. Dat klopte. Hij was er niet meer. Er was niemand meer. Alle deuren stonden open, de cellen leeg. Ik was de laatste geweest die er nog zat.